

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto

POKAT 2025 -maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2022-2023

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pielisjoenlinna
Siltakatu 2
80100 JOENSUU

Teksti: Pia Pitkänen

Kansi Taitto
Laura Jussila

Kuvat
Jarno Artika

1. Johdanto – valmisteilla oleva maakuntaohjelma POKAT2025

Maakuntaohjelma valmistellaan lain mukaisesti laajassa sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyössä. Valmistelussa avainasemassa ovat maakuntaohjelman työryhmät, mutta jokaisella on mahdollisuus osallistua tähän työhön. Työ- ja elinkeinoministeriön asettaman aikataulun mukaisesti maakuntaohjelma valmistuu vuoden 2021 lopussa.

Valmisteltava maakuntaohjelma POKAT2025 sisältää alueen mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet ja kuvauksen keskeisistä toimenpiteistä niiden saavuttamiseksi. POKAT2025 maakuntaohjelman teemoiksi on johdettu valtakunnallisen aluekehittämispäätöksen ja Pohjois-Karjalan strategia 2040 perusteella:

- Saavutettavuus - toimiva liikennejärjestelmä
- Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet
- Osaava elo – osaaminen ja koulutus
- Hyvä olo – hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat
- Ilmastokestävyys ja luonnon lumo

Älykkään erikoistumisen strategia on osa Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma POKAT 2025. Älykkään erikoistumisen valinnoissa on ohjelmakauden 2021–2027 vaatimusten mukaisesti elinkeinollisesta toimialakohtaisesta ajattelusta laajempaan temaattiseen ilmiölähtöiseen ajatteluun. Kehittämisen keskiössä on edelleen yritysten kasvu ja kansainvälistyminen. Nykyisen toimintaympäristön määräävin piirre on muutos, mihin varautuminen edellyttää alueiden ominaispiirteet ja vahvuusalat tunnistavaa laaja-alaista kehittämistä. Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen painopisteiksi on valittu:

- Uudistuva teollisuus ja kehittyvät teknologiat
- Puhtaat ratkaisut ja vihreä siirtymä
- Innovatiiviset ja kestävästi tuotetut palvelut

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2022 tarkistaa ja täsmentää POKAT2025 maakuntaohjelmaa toteuttavat kehittämiskohteet sen ensimmäisille vuosille.

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma ei ole enää lakisääteinen asiakirja, mutta sen laatiminen on nähty hyvänä yhteisen tahtotilan muodostamisen välineenä Pohjois-Karjalassa.

Toimeenpanosuunnitelmaa on kuitenkin tiivistetty aiemmasta.

Osaava työvoiman saatavuus on keskeinen osa maakunnan kehittämistä. Uuden aluekehityslain mukaan maakunnat käyvät valtioneuvoston kanssa vuosittain tärkeimmistä kehittämiskohteistaan nk. aluekehittämiskeskustelut. Osaavan työvoiman saatavuus ja työvoiman alueellinen liikkuvuus on tärkein neuvottelukysymys valtioneuvoston kanssa käytävässä aluekehittämiskeskustelussa keväällä 2022.

2. Pohjois-Karjalan nykytila ja kehitysnäkymät

Pohjois-Karjalan talouskehitys on heikentynyt, mutta koronasta on selvitty kohtuullisen pienin vaurioin - kehitys kaikilla talousmittareilla loppuvuonna 2020 alkuvuotta myönteisempää:

- yritysten liikevaihto nousi 0,1 %
- yritysten henkilöstön määrä laski 2,9 %
- teollisuuden vienti laski 2,9 %

Työttömyys korkealla – ero koko maahan kuitenkin pienentynyt:

- työttömyys kasvoi koronan myötä, mutta tilanne tasoittunut, kesäkuussa 2021 työttömiä 14,9 %
- kesäkuussa 2021 työttömiä 23 % vähemmän kuin vuotta aiemmin (lasku koko maan tasolla 24 %)
- ero koko maahan 2,9 %-yksikköä, Pohjois-Karjala korkeimman työttömyyden maakunta

2020 maakunnan väki väheni 928 hengellä

- muuttovoittoa 72 henkeä, luonnollinen väestötappio tilastohistorian toiseksi suurin -993
- syntyneiden määrän jyrkkä lasku taittui – syntyneitä oli 1 142 eli 52 enemmän kuin edellisellä vuonna

Yritysten tulevaisuusnäkymät parantuneet

- Yritysbarometri 1/2021: yleisten tulevaisuusnäkymien saldoluku (+5) hieman parempi kuin syksyllä (-4)

Pohjois-Karjalan ajankohtaiset haasteet ovat:

- Pandemiatilanteen yli selviäminen
- Miten elvytystoimenpiteet onnistuvat – miten luodaan uutta kasvua?
- Millaiset resurssit rakennerahastoratkaisu tuo alueelle?
- Lentoliikenteen tulevaisuus
- Suurten tie- ja ratahankkeiden eteneminen
 - Karjalanrata, nopea itärata, vt6, vt23, vt9 jne.
- Miten sote-uudistusta viedään eteenpäin?
- Väestön ikääntyminen ja työvoiman eläköityminen
 - paitsi iso haaste pitkällä aikavälillä, myös isoja jo päällä olevia muutoksia
 - 75–84-vuotiaiden määrä nousee jo jaksolla 2020–2025 peräti 28,1 %

3. POKAT2025 maakuntaohjelman toimeenpano vuosina 2022–2023

3.1. Kasvava elinvoima ja alueen vahvuudet

Metsäbiotalouden kehittämiskohteet 2022–2023:

- Metsäbiotalous viestinnän kehittäminen ja monipuolistaminen
- Avoimen metsädatan hyödyntämisen lisääminen ja digitaalisten ratkaisujen (laajasti ymmärrettynä) kehittäminen
- Ilmastokestävän metsänhoidon kehittäminen osana ilmastomuutokseen sopeutumista

Kivi- ja kaivannaisalan kehittämiskohteet 2022–2023:

- Toimialan tki- valmiuksien kehittäminen erityisesti kiertotalouteen ja kaivosteollisuuden puhtaisiin ratkaisuihin liittyvissä teemoissa, erityisesti GTK Outokummun Mintec yksikössä
- Arvoketjujen ja yhteistyöverkostojen kautta saatavien hyötyjen kanavointi kestävän kaivosteollisuuden ja liiketoiminnan kehitystyön tueksi
- Kansainvälinen yhteistyö toimialan kannalta keskeisissä verkostoissa sekä Itä- ja Pohjois-Suomen tiivistyvä yhteistyö toimialalla
- Toimialan vastuullisuuteen ja kokonaiskestävyyteen liittyvän viestinnän ja vuorovaikutuksen vahvistaminen

Teknolohiateollisuuden kehittämiskohteet 2022–2023:

- Toimialan osajatarpeisiin vastaaminen ja uusien ratkaisujen kokeilut
- Maakunnallinen teknolohiateollisuuden kasvuohjelma ja investointien tukeminen
- ICT alan kehittäminen osana digitaalista murrosta
- Tki – toimintojen vahvistaminen digivihreän siirtymän ja yritysten kehitystyön tueksi
- Kansainvälisyyteen ja vientimarkkinoihin liittyvät tukitoimet

Maatalous- ja elintarviketuotanto kehittämiskohteet 2022–2023:

- Turvattava kasvinviljelyn (marjat, vihannekset, valkuaiskasvit, vilja) kasvu ja kotieläintuotanto
- Maidontuotannon edellytysten parantaminen
- Nuorten aktivoiminen, maaseudun pitovoiman parantaminen
- Lähi- ja luomuruokatuotteiden käytön lisääminen

Matkailun kehittämiskohteet 2022–2023:

- Matkailu-investoinnit liikkeelle
- Kansainvälisen matkailun kasvu
- Vastuullisen matkailun kehittäminen
- Matkailun sisällöntuotanto ja teemamatkailun vahvistaminen
- Digitaalisuus ja saavutettavuus

Luovien alojen kehittämiskohteet 2022–2023:

- Tapahtumien, tapahtumainfran ja toimijoiden osaamisen kehittäminen
- Luovien alojen liiketoimintaosaamisen, tuotekehityksen, osaamisen tuotteistamisen, markkinointiosaamisen ja näkyvyyden lisääminen

- Tuotteiden saavutettavuuden parantaminen uusia myynti- ja jakelukanavia, monimediaisuutta ja digitaalisuutta hyödyntämällä
- Elämyksiä ja sisältöjä luovista aloista matkailuun ja hyvinvointiin, yhteistyömallien kehittäminen
- Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö ja työssä oppiminen luovilla aloilla

3.2. Osaava elo – koulutus ja osaaminen

Koulutuksen ja ennakkoinnin kehittämiskohteet 2022–2023:

- Oppilaitosyhteistyönä tehtävien työelämän tarpeisiin vastaavien osaamispalveluiden kehittäminen
- Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton onnistumisen tukeminen
- Pitkittyneen koronapandemian vaikutusten lieventäminen

Kulttuurin kehittämiskohteet 2022–2023:

- Pohjois-Karjalan kulttuuristrategian laatiminen 2022.
- Kulttuurialan koronan jälkeisen elpymisen ja kehittymisen sekä kulttuurin ammattilaisten toimintaedellytysten turvaaminen.
- Kulttuurialan toimijoiden yhteistyön lisääminen ja uusien yhteistyömuotojen edistäminen ja käyttöönotto mm. Saimaa-ilmiö2026 kulttuuripääkaupunki-hankkeen yhteistyöverkostoa hyödyntämällä.
- Kulttuurin hyvinvointivaikutusten hyödyntäminen mm. monialaisen kulttuuri-, liikunta- ja sotealan yhteistyötä lisäämällä.

3.3. Hyvä olo – hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat

Hyvinvoinnin kehittämiskohteet 2022–2023:

- Eri toimijoiden yhdyspinnassa olevien terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta edistäviä palveluiden ja toimintojen kehittäminen
- Nuorten mielenterveyden edistäminen
- Pandemian aiheuttaman yksinäisyyden- ja osattomuudenkokemuksen lieventäminen

3.4. Ilmastokestävyys ja luonnon luno

Ilmaston ja energian kehittämiskohteet 2022–2023:

- Kestävän luonnonvarojen käytön kehittäminen ja siitä viestiminen kaikille toiminnan tasoille (maanomistajista päättäjiin)
- Älykkäiden, uusiutuvaan energiaan perustuvien, energiaratkaisujen ja verkkojen kehittäminen
- Vähäpäästöisen liikkumisen kehittäminen
- Kestävien palvelujen ja biopohjaisten tuotteiden kehittäminen

Luonnon monimuotoisuuden kehittämiskohteet 2022–2023:

- Vesistöjen ja valuma-alueiden hoito
- Ympäristön hoidon aktiiviset toimenpiteet
- Maakunnallisten erityispiirteiden huomioiminen elinvoiman vahvistamisessa
- Luontokohteiden ja lähiluonnon saavutettavuus ja tietoisuuden parantaminen

3.5. Läpileikkaavat teemat

Digitaalisuuden kehittämiskohteet 2022–2023:

- Tasa-arvoinen digitaalinen saavutettavuus
- Uudet tuotteet ja palvelut
- Ilmastokestävä opiskelu ja työskentely
- Digitaitojen kehittäminen

Kansainvälisyyden kehittämiskohteet 2022–2023:

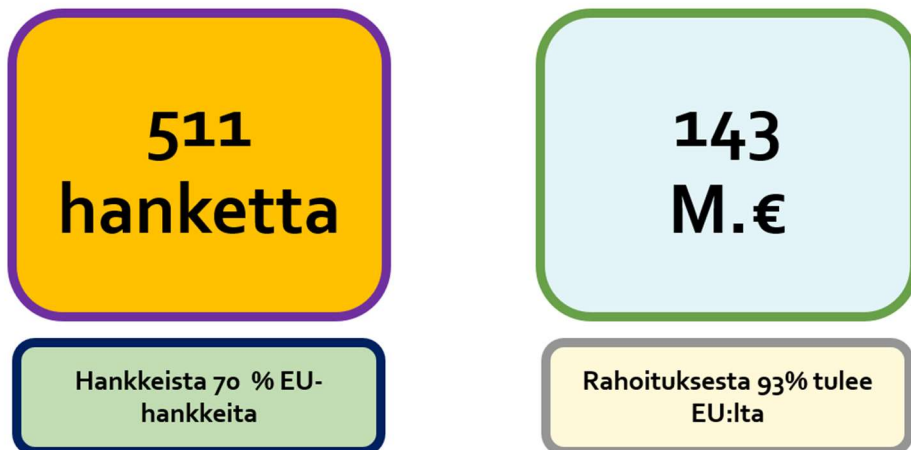
- Tuetaan modernia verkostoitumista sekä lisätään kansainvälistä tunnettuutta tekemällä maakunnan osaaminen näkyväksi
- Mahdollistetaan helppo sijoittuminen alueelle luomalla maakunnallisia kansainvälistymistoimien palvelupaketteja
- Lisätään yritysten halua ja osaamista toimia kansainvälisessä toimintaympäristössä
- Kehitetään kansainvälisyyttä oppilaitoksissa (kielivalikoima, liikkuvuus ja harjoittelu)
- Luodaan kilpailukykyisiä tki-ekosysteemejä lisäämällä eri EU-rahoituslähteiden käyttöä

Venäjä yhteistyön kehittämiskohteet 2022–2023:

- Rajanylitysten sujuvuuden parantaminen (ihmiset, tavarat)
- Liike-elämän rajanylittävän yhteistyön lisääminen
- Matkailijamäärien lisääminen Venäjältä ja kolmansista maista
- Venäjä-osaamispolun vahvistaminen varhaiskasvatuksesta täydennyskoulutukseen

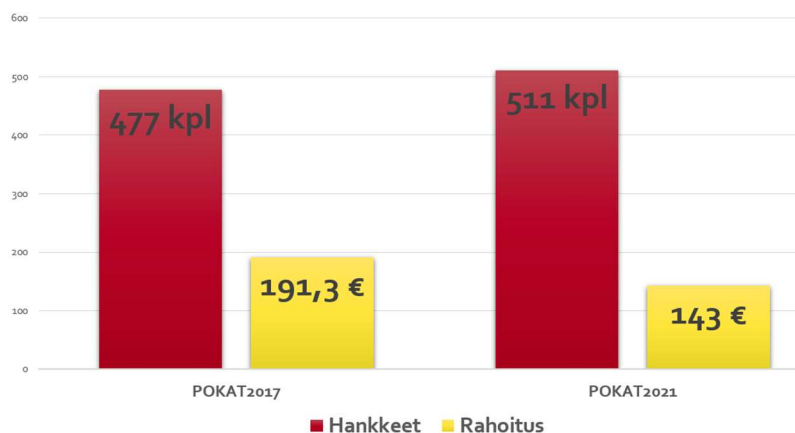
4. Hanketoteuma 2018–6/2021 (3 ½ v)

Maakuntaohjelman kolmen ja puolen vuoden toteuman tunnusluvut ovat:

Maakuntaohjelman toteutus on edelleen erittäin riippuvaista EU-rahoituksesta, vaikka prosenttiosuus hieman vaihtelee ½-vuosittain. Kolmen vuoden toteumassa osuus oli 96 %, nyt 3½ v kohdalla 93 %. 511 hankkeesta paraikaa on käynnissä 243 hanketta ja niiden rahoitus on 91 miljoonaa euroa.

Verrattaessa POKAT2017 maakuntaohjelman koko toteumaa POKAT2021 maakuntaohjelman 3½ vuoden toteumaan tilanne näyttää tältä:

Kuten jo aiemmin oli nähtävissä, POKAT2021 maakuntaohjelman hankkeiden määrä ylittää POKAT2017 maakuntaohjelman, mutta sama ei tule tapahtumaan rahoituksen osalta. Hankkeiden määrä kasvoi tasaisesti POKAT2021 toteutuksen aikana, mutta rahoituksen määrän kasvu on hidastunut. Uuden ohjelmakauden käynnistymisen viivästyessä loppuvuoteen rahoituksen määrä ei ehdi enää olennaisesti nousta.

POKAT2021 kehittämishankkeet jakautuvat painopisteille seuraavasti:

Eniten hankkeita:

1. Älykkään erikoistumisen valinnat
2. Kansainvälisyys
3. JAETTU: Koulutus ja Matkailu
4. Hyvinvointi
5. Venäjä

Eniten rahoitusta:

1. Älykkään erikoistumisen valinnat
2. Koulutus ja osaaminen
3. Hyvinvointi
4. Kansainvälisyys
5. Saavutettavuus

Kummankaan määrän osalta ei ole muutosta 3 ½ vuoden tilanteeseen verrattuna. Painopisteiden viimeistä kehitystä mittaa parhaiten se, minkä verran niihin on tullut uusia hankkeita viimeisimmällä ½-vuotiskaudella. Tässä listassa on muutosta aiempaan, tosin vahvat ja eniten rajapintoja sisältävät alat dominoivat myös siellä.

Eniten hankkeita:

1. Metsäbiotalous
2. Koulutus ja matkailu
3. Asuin ja elinympäristö
4. Hyvinvointi ja kulttuuri
5. Kansainvälisyys ja luovat alat

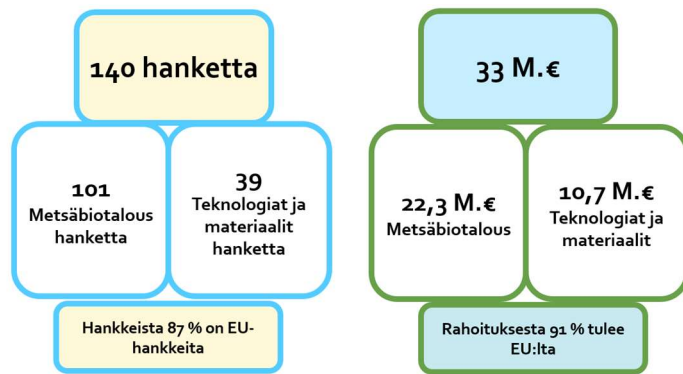
Eniten rahoitusta:

1. Koulutus
2. Metsäbiotalous
3. Asuin- ja elinympäristö
4. Saavutettavuus, kansainvälisyys ja luovat alat
5. Hyvinvointi

POKAT2021 maakuntaohjelman 511 hankkeesta ja 143 miljoonan euron rahoituksesta 76 hankkeen budjetti on yli 0,5 miljoonaa euroa (15 % kaikista hankkeista). Kuitenkin rahoitusta näihin hankkeisiin kohdistuu yhteensä 68 miljoonaa euroa, mikä on 48 % kaikesta hankerahoituksesta. Keskimääräinen hankebudjetti on 275 294 miljoonaa euroa. Suurimmat hankebudjetit ovat koulutushankkeilla, pienimmät luovien alojen hankkeilla. Luovien alojen osalta selittävä tekijä hankebudjettien koolle ovat av-tuet.

Älykkään erikoistumisen valinnat

Älykkään erikoistumisen osalta kehittämishanketoteuman kasvu on ollut hidasta, toki kyseessä on edelleen maakuntaohjelman suurin painopiste niin hankkeiden kuin rahoituksen määrässä.

Hankemäärän ja rahoituksen määrän kasvu on tullut pelkästään metsäbiotaloushankkeiden kautta.

Painopisteiden toteumat:

POKAT 2021 tavoite	Jaoteltu kokonaisrahoitus*	Hankemäärä**
Saavutettavuus, liikennejärjestelmä ja yhteydet	9,3	26
Kansalliset ja kansainväliset verkostot	15	74
Venäjän läheisyyden hyödyntäminen	4,7	48
Kivi- ja kaivannaistoiminta	2,4	8
Matkailu	8	69
Ruoka	7	42
Älykkään erikoistumisen valinnat	33	140
Koulutus ja osaaminen	28	69
Hyvinvointi ja osallisuus	17,8	61
Kulttuuri, identiteetti	2,6	34
Luovat alat	2	27
Asuin- ja elinympäristö	8	44
Kaupunki- ja maaseutukehittämisen erityispiirteet	2,3	14
Resurssiviisaus	2,5	12
Turvallisuus	0,9	3
Yhteensä	143	617

*= Hankkeen rahoitus on jaettu tasan kaikille niille painopisteille, joita se toteuttaa

**=Sama hanke on niin monessa luokassa kuin se on luokiteltu

Maakuntaohjelman muu rahoitus:

ELY-keskukselta v. 2020 Pohjois-Karjalan yritysten kehittämiseen 34 miljoonaa euroa

- Yrityksen kehittämisavustus 9,5 milj. euroa
- Yritysten kehittämispalvelut 1,2 milj.euroa
- Maaseudun yritystuki 5,6 milj.euroa
- Maaseudun hankerahoitus 2,1 milj.euroa
- ESR-hankerahoitus 1,7 milj.euroa

- Korona-avustus yrityksille 10,8 milj.euroa
- Korona-avustus maaseutuyrityksille 0,9milj.euroa
- Rekry- ja TäsmäKoulutus 0,9milj.euroa
- Starttiraha 1,3 milj.euroa

Yhteensä 34,0 milj. euroa

Pohjois-Karjalan maaseudun kehittäminen lukuina vuonna 2020

- Kehittämishankkeet 2 082 000 €
- Yritystuet 5 573 000 €
- Leader- toiminta 1 824 000 €
- Maatalouden tulotuet * 64 545 000 €
- Maatalouden investointituet 4 337 000 €
- Nuoren viljelijän tuki (tilanpidon aloitus) 280 000 €
- Ympäristösopimukset ja luomu 5 923 000 €
- Koronatuet ** 851 000 €

Yhteensä 85 415 000 €

**Maatalouden tulotukiin kuuluvat mm. luonnonhaittakorvaus, perustuki, viherryttämistuki, ympäristökorvaus, kansalliset tuet ja kotieläintuet.*

*** Maatalouden alkutuotannon väliaikainen tuki ja maaseutuyritysten väliaikainen tuki*

Osion luvut: Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen tiedotteet

5. Rahoitusnäkymät 2022–2023

Käsitellään erikseen laadittavassa rahoitusuunnitelmassa.

6. Edunvalvonta – Pohjois-Karjalan kärkihankkeet

Pohjois-Karjalan edunvalvonnan kohteet on kuvattu tarkemmin vuosittain laadittavassa Vaikuttamisen kärjet -asiakirjassa, joka löytyy maakuntaliiton nettisivuilta osoitteesta www.pohjois-karjala.fi. Keskeiset edunvalvontakysymykset on esitetty tiiviillä 7-kohdan listalla:

1. Yritysinvestoinnit ja elpymisrahoitus
2. Osaamisinvestoinnit
3. Rataverkon ja junaliikenteen kehittäminen
4. Joensuun lentoyhteydet
5. Maantie- ja vesiliikenne
6. Sote-ratkaisun jatko
7. Julkisten palvelujen uudistaminen
8. EU:n ja kansallinen rahoitus
9. Niiralan kansainvälisen rajanylityspaikan kehittäminen
10. Tuulivoima

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto